

Tobias Barkman Foto: Stefan Sjölund

Deckarfrossa – en studie i brott

EVA FRIDLUND

Har arbetat som bibliotekarie sedan 2001, på folkbiblioteken i Lund under 14 års tid och på Kristianstads stadsbibliotek sedan 2015. Under alla åren har utåtriktat och läsfrämjande arbete varit i fokus. Genom åren har också programverksamhet för vuxna varit en rolig och stimulerande arbetsuppgift.

KATARINA HALLENGREN

Har arbetat som bibliotekarie i Kristianstad i drygt 25 år bland annat med filial-, barn- och länsverksamhet. De senaste 10 åren har hon arbetat som vuxenbibliotekarie med ansvar för skönlitteratur. Katarina tycker att det är väldigt inspirerande att prata om böcker och menar att boksamtalet ger läsningen ytterligare en dimension.

Deckarfrossa – en studie i brott

Eva Fridlund och Katarina Hallengren,
Kristianstads stadsbibliotek

Inledning

Vi har båda under många år arbetat med litteraturförmedling för vuxna på olika bibliotek och såg vårt deltagande i den forskningscirkel som startade hösten 2017 som en möjlighet att utveckla det läsfrämjande arbetet och prova något som vi inte gjort tidigare. Kristianstads kommun, där vi arbetar, är en till ytan stor kommun och räknas som nordöstra Skånes handelscentrum. Kommunen har drygt 83 000 invånare och av dem bor omkring 40 000 i centralorten. Kristianstad har ett rikt och varierat kulturliv, där många olika aktörer verkar. I kommunen finns 13 bibliotek och en bokbuss. Stadsbiblioteket invigdes i januari 1966. Hösten 2014 invigdes tillbyggnaden mellan Stadsbiblioteket och Konserthuset som tillsammans bildar Kulturkvarteret. Stadsbiblioteket är öppet 47 timmar/vecka och har ett väl utarbetat program- utbud för både barn och vuxna. Årligen genomförs Kristianstad bokfestival med litteratur och författarsamtal i fokus. Festivalen lockar även med en mängd kringarrangemang, däribland uppläsningar, novelltävling för unga och en bokloppis som fyller stadens gator med bokbord. Den första bokfestivalen genomfördes 1999 och sedan dess har festivalen växt och blivit ett etablerat litterärt evenemang i Skåne.

I *Läsandets kultur* (Litteraturutredningen, 2015) poängteras att bibliotekslagen inte ställer några krav på att biblioteken ska ha en programverksamhet och det uttrycks heller ingen förväntan på vilken läs- eller litteraturfrämjande verksamhet som bedrivs på biblioteken. På stadsbiblioteket i Kristianstad arrangeras många program av skilda slag för vuxna: författarbesök, bokcirkel, bokpresentationer, novellcafé, bokcirkel, samtal med aktuella personer mm. I 2015 års upplaga av *Synen på skönlitteratur på svenska folkbibliotek* skriver Magnus Persson i artikeln ”Litteraturförmedlingens villkor på svenska folkbibliotek” att den nya bibliotekslagen är tydligare vad gäller bibliotekens litteraturförmedlande uppdrag. Persson menar att detta borde leda till att litteraturförmedling åter blir en av bibliotekens kärnuppgifter, efter att under flera år ha stått tillbaka för satsningar på informations- och medieteknik.

Det är främst kvinnor som besöker biblioteken och deltar i de arrangemang som erbjuds för vuxna. I *Läsandets kultur* (Litteraturutredningen, 2015) framgår att kvinnor genomgående läser mer än män. När biblioteket i olika sammanhang arrangerar bokcirkel eller bjuder in besökare till boksamtal är det i princip bara kvinnor som kommer. Varför är det så få män som kommer och hur ska vi göra för att nå denna målgrupp? På

biblioteken i Kristianstad är personalen till största delen kvinnor och så har det varit även om man ser tillbaka historiskt. Avspeglas detta omedvetet i vårt programutbud, tilltalar bibliotekets utbud främst kvinnor eller vad är det som gör att män i så liten grad besöker bibliotekens program? I Kulturrådets rapport *Med läsning som mål* (2015) hänvisar man till en rapport gjord i Norge där hypotesen som läggs fram är att män i högre grad än kvinnor uppfattar litteraturläsning som en privatsak. Detta ledde till att vi började reflektera ännu mer kring frågan: Är det så att män generellt inte är intresserade av att diskutera sin läsning?

Vi funderade initialt på att enbart rikta oss till män, det vill säga att bara män skulle få delta. I Frids *Slutet är bara början* (2012) menar författaren att man absolut kan ha bokcirkel som är målgruppsanpassad utan att för den skull motsäga bibliotekets önskan att vända sig till alla. Kanske skulle fler män känna sig välkomna om de visste att de inte skulle vara den enda mannen som kom. Vi bestämde oss efter att ha diskuterat frågan med flera kollegor trots allt för att rikta vår inbjudan till alla, men att försöka ha ett upplägg och ett innehåll som skulle intressera män. Vi var också intresserade av att se vilken reaktion vi skulle få från vår "vanliga" målgrupp, det vill säga kvinnor. Kommer de att vara intresserade av detta arrangemang i samma utsträckning som de brukar vara av bibliotekets programutbud?

Vad ville vi med projektet?

Vårt syfte med projektet "Forskningscirkel för utveckling av bibliotekets läsfrämjande verksamhet 2017/18" var att utforska en aktivitet som är utarbetad med avsikt att locka även män till en läsfrämjande aktivitet på biblioteket. Vad krävs för att få fler män att delta i bibliotekets utbud av arrangemang med inriktning på läsning? Hur blir utfallet om man gör en satsning på en speciell genre och gör en tydligare marknadsföring? Hur reagerar vår traditionella målgrupp, det vill säga kvinnor, på en satsning av detta slag?

Programseriens upplägg och innehåll

Vi har skapat en programserie med inriktning på deckare där vi kombinerar föreläsningar med läsning. Vi har valt att genomföra aktionen som en serie om fyra tillfällen och ville göra en mix av författarbesök, föreläsningar och läsning av skönlitteratur för att om möjligt bredda intresset. Efter att ha diskuterat med varandra och med kollegor vilken genre vi skulle välja och baserat på vår gemensamma erfarenhet kom vi fram till att män gärna läser facklitteratur, men även deckare.

I artikeln "Litteratursyner på svenska folkbibliotek. Självklart, Ambivalens och mångfald" i *Syner på skönlitteratur på svenska folkbibliotek* (2013) diskuterar Magnus Persson biblioteksprojekt med fokusering på särskilda genrer. Han konstaterar att i de fall som det i hans studie förekommer sådana projekt prioriteras lyrik, klassiker och smalare litteratur. Han skriver även att man i val av genrer för biblioteksprojekt oftast anpassar dessa efter projektets lokala syften och villkor och nästan aldrig med referenser till forskning, då denna är ringa. Persson nämner också att han förvånas över att inget projekt diskuterar det som kallas populärkultur och pekar då särskilt på deckargenrens ställning

på folkbiblioteken. Då vi vill uppmuntra till ökad läsning av skönlitteratur och vill nå människor som kanske inte är så vana att diskutera sin läsning med andra har vi valt att inrikta oss på en populär genre, nämligen deckare.

Vi försökte välja föreläsare som har viss lokal anknytning, då vi tror att det bidrar till att öka intresset hos allmänheten. Journalisten Tobias Barkman har i sitt arbete följt flera kriminalfall som har anknytning till Kristianstadstrakten. På Högskolan i Kristianstad ges utbildningar i kriminologi och det kändes därför naturligt att fråga Joakim Thelander som är universitetslektor i ämnet. Vi ville ge besökarna en möjlighet att få en fördjupad kunskap i ämnen som tas upp i modern kriminallitteratur och båda föreläsarna lyckades förmedla detta på ett intressant sätt.

För att få in det läsfrämjande och för att få en fördjupning valde vi att vid tillfälle tre försöka engagera deltagarna i ett samtal om några aktuella deckare. Vår förhoppning var att detta skulle ge ytterligare en dimension till deras läsning. Böckerna vi valde var nya och två var nominerade av Svenska Deckarakademin till Bästa kriminalroman på svenska 2017, samt vinnaren av Deckarakademin debutantpris 2017. Vi valde att ha två manliga författare då vår erfarenhet säger att män, som är vår prioriterade målgrupp, gärna läser manliga författare. Denna uppfattning får vi stöd i hos Birgit Assarsson i *Är det samma bok vi läst?* (2012) som i sin artikel "Några tankar om vår tvåkönade cirkel" hänvisar till en undersökning gjord av Maria Skoglund som menar att män ofta har ett mer enkönat läsande än kvinnor. I artikeln "Reading Groups in Swedish Public Libraries" i boken *Plotting the reading experience* (2013) redovisar artikelförfattare Kerstin Rydbeck uppgifter om att den vanliga bokcirkeldeltagaren på bibliotek i Sverige är en medelålders eller pensionerad kvinna som arbetar/arbetat som lärare eller sjuksköterska. Personal på bibliotek är till största delen kvinnor, men vi tycker det känns viktigt att visa att det finns män som arbetar på bibliotek och kan vara läsande förebilder. Då vi vill försöka få fler manliga deltagare till vårt projekt såg vi det som en stor fördel att vår kollega Stefan Sjölund hade möjlighet att vara med i projektet.

I *Frid Lära, leka, leva!* (2016) ger författaren exempel som visar att det inte är ovanligt att män är stolta över att de aldrig läst en bok och att en del till och med går så långt så att de menar att riktiga män inte läser romaner. För att minska tröskeln och risken att verka svårtillgängliga valde vi att inte kalla den tredje träffen i projektet för "bokcirkel". Vi var trodde att vi genom att använda detta ord skulle avskräcka personer som inte var så vana att tala om sin läsning. Istället blev vår rubrik på träff tre, "Tre deckare i fokus", vag och svårförståelig. Vi insåg i efterhand att denna rubrik inte förklarade vad träffen gick ut på och vi borde varit tydligare i vår information.

Svenska Deckarakademin förlägger alltid sitt årsmöte till något bibliotek i Sverige och 2018 ägde det rum i Kristianstad den 7-8 april. Vid detta tillfälle delades även pris i kategorin "Bästa svenska debut" ut. Flera kända deckarförfattare befann sig i Kristianstad däribland Niklas Natt och Dag, vinnare av debutantpriset 2017. Därför bjöd vi in honom till Deckarfrossans fjärde och sista träff för att berätta om sin bok 1793 och sitt skrivande. Vi har även diskuterat om det skulle vara föranmälan till programmen eller inte. Fördelen med föranmälan är att man som arrangör vet hur många som kommer

och kan anpassa förutsättningarna efter detta. Nackdelarna är att det kan vara ett hinder för den som funderar på att delta, man måste bestämma sig i förväg, kan inte vara spontan i sitt val och det kan kännas mer pretentiöst om man måste anmäla sitt intresse i förväg. Då vi ville att alla skulle känna sig välkomna och om möjligt intressera även de som i vanliga fall inte besöker bibliotekets arrangemang valde vi att inte ha föransmälan mer än till den tredje träffen till vilken man skulle läsa en vald bok.

Seriens fyra delar

Vi planerade att ha fyra träffar under våren med cirka en månads mellanrum. Vi valde tiden onsdagar 18.30 för att folk skulle hinna komma efter arbetet. Sista träffen var en söndag och började 12.30.

Programmet såg ut på följande sätt:

TRÄFF 1

Föreläsning om polisarbete. Journalisten Tobias Barkman, författare till boken *"Jakten på en mördare"* (2009), berättar om hur polisens spaningsarbete går till och hur det är att följa detta som kriminalreporter.

Programmets titel: "Verklighetens Wallander – i Kristianstad"

Vi presenterar tre titlar av tre författare.

Thomas Engström: *Öster om avgrunden* Stefan

Camilla Grebe: *Husdjuret* Eva

Niklas Natt och Dag: *1793* Katarina

Deltagarna får därefter anmäla sitt intresse för att delta i den tredje träffen till vilken man läser en av böckerna. De som vill vara med får lämna in önskemål om vilken av ovanstående böcker de vill läsa.

TRÄFF 2

Föreläsning av universitetslektorn i kriminologi Joakim Thelander, Högskolan i Kristianstad. Vem begår brott, varför brott begås, vem som utsätts för brott.

Programmets titel: "Hur kan vi förstå och förklara?"

Deltagarna får boken som de önskade vid förra tillfället.

TRÄFF 3

Diskussion om de lästa böckerna. Stefan, Eva och Katarina leder var sin grupp. Vi avslutar sedan med att varje grupp kort får berätta om sin bok och hur deras diskussion har varit. Programmets titel: "Tre deckare i fokus – samtal och diskussion"

TRÄFF 4

Författarbesök med Niklas Natt och Dag som berättar om sitt författarskap, hur man skriver en deckare osv.

Programmets titel: "Pristagaren Niklas Natt och Dag"

Marknadsföringsåtgärder

Vi har marknadsfört Deckarfrossa på många olika sätt. Det har skett genom våra vanliga kanaler som innefattar vårt tryckta program, hemsida, affischer och information på våra plasmaskärmar. Vi har också pratat i radio P4 Kristianstad vid två tillfällen. Dessutom har det funnits en stor artikel i Kristianstadsbladet om hela serien. På lördagen innan vi startade hade vi en stor annons på en strategisk plats i Kristianstadsbladet. På Facebook och Instagram hade vi under januari inlägg tre gånger i veckan där vi tipsade om arrangemanget, men också gav deckarboktips. Vi har spridit flyers i Gallerian, Akademi bokhandeln och på andra strategiska platser i kommunen. Ytterligare en marknadsföringsåtgärd har varit att programmet har rullat på rådhusets plasmaskärm som finns i deras personalmatsal. Dessutom har reklam för Deckarfrossa syns på Skånetrafikens informationskärmar på tåg och bussar runt om i Skåne.

Resultat och reflektioner

TRÄFF 1

Det kom 85 personer, 32 % män till Tobias Barkmans föreläsning. Många besökare kände vi inte igen sedan tidigare och flera av besökarna kom i par man-kvinna. Det kom även några män i sällskap om två, men även några ensamma. Många i publiken var yngre än vad som är vanligt vid bibliotekets arrangemang. Vi hade bytt den mindre lokalen i biblioteket till en större, då vi hade på känn att det skulle bli stor uppslutning. Detta var tursamt då den tilltänkta lokalen endast rymmer 50 personer. Många kom och tog plats i väldigt god tid, drygt 30 minuter innan programstart.

Tobias Barkman Foto: Stefan Sjölund

Publiken var väldigt intresserad och ställde många frågor. Vår tanke var att efter föreläsningen presentera de tre böcker som man kunde välja att läsa till den tredje träffen i serien. Då föreläsningen drog ut på tiden tvingades vi korta ner dessa presentationer och det kändes lite stressigt. Med facit i hand borde vi ha gjort bokpresentationerna innan föreläsningen. Trots detta var det 12 personer, varav 2 män, som anmälde intresse för att delta i tredje gångens bokdiskussioner. Vi bad även besökarna att fylla i en enkät med två frågor om hur de fått information om programserien och om de var intresserade av att komma vid nästa tillfälle. 21 personer lämnade in svar, av dessa angav 19 att de var intresserade av att delta vid nästa tillfälle.

TRÄFF 2

På grund av snökaos i stora delar av Skåne tvingades vi ställa in föreläsningen den 28/2 då föreläsaren inte kunde ta sig till Kristianstad. Vi fick ut informationen på bibliotekets hemsida, sociala medier, Radio Kristianstad, samt på skyltar i Kulturkvarteret och biblioteket redan på förmiddagen. Vi ringde till alla som anmält sig till att vara med vid den tredje träffen och informerade om att dagens föreläsning var inställd. Vi hade telefonnummer till dessa då de fyllt i en anmälningsblankett. Vi informerade också om att de kunde komma till biblioteket och hämta sin bok när de ville. Trots detta var det drygt 30 personer som kom till biblioteket på kvällen och som vi där fick informera om den inställda föreläsningen. Alla var väldigt förstående och angelägna om att få veta när föreläsningen skulle genomföras istället.

Den uppskjutna föreläsningen ägde rum den 14/3 och besöktes av 52 personer, 23%

män. Publiken var även vid detta tillfälle i väldigt bland ålder och det var många som inte brukar komma på bibliotekets arrangemang. Även vid detta tillfälle kunde man anmäla intresse för deltagande i träff tre. Vi hade tänkt presentera de tre böckerna på nytt, men gjorde det nu bara väldigt kort då vi befarade att många tyckte det var ont om tid att läsa en bok på bara en vecka. Trots detta var det tre personer som anmälde att de ville vara med och som då fick var sin bok. Det var två kvinnor och en man.

TRÄFF 3

Den tredje träffen ägde rum den 21/3 och det var då vi i tre grupper skulle diskutera de böcker deltagarna valt att läsa. Vi kände oss redan innan träffen lite osäkra på hur detta skulle gå då vi själva uppmärksammade att informationen i bibliotekets tryckta programblad var något knapphändig. Det vi var oroliga för var att personer skulle komma utan att ha anmält sig och alltså inte läst någon bok. Men det kändes ändå som vi hade ett underlag då det ju sammanlagt var 15 personer som hade anmält sig och fått en inbunden bok i gåva. Tyvärr besannades våra farhågor och träffen blev inte som vi planerat. Totalt kom 12 personer till biblioteket; 4 personer hade läst och var inställda på att diskutera, 2 personer hade börjat läsa, men inte läst klart och inte ville diskutera då detta skulle avslöja bokens slut och därmed förstöra deras läsning. Dessutom kom 2 personer som hämtat ut boken, men inte läst alls. Därutöver kom 4 personer som hade missförstått och alltså inte anmält sig. 7 personer som anmält sig dök överhuvudtaget inte upp och meddelade inte heller förhinder.

Utifrån detta kändes det inte meningsfullt att genomföra träffen. Vi bokade därför ett nytt tillfälle med dem som var där och som ville diskutera böckerna till 8/4 innan författarmötet med Niklas Natt och Dag. Till boksamtalet den 8/4 kom 4 personer, samtliga kvinnor. Vi diskuterade de båda böckerna som de hade läst (Grebe: *Husdjuret* och Natt och Dag: *1793*) tillsammans trots att alla inte hade läst båda. Den tredje boken (Engström: *Öster om avgrunden*) var det ingen av de som kom som hade läst. Det blev bra diskussioner och deltagarna tyckte att det var mycket givande att tala om böckerna. Vi utgick från frågeställningar som handlade om faktiska uppgifter i böckerna. (Var? När? Hur lång tid? Vilka är de viktigaste personerna? Vad vet vi om dem? Vem berättar? Hur slutar boken?) för att därefter övergå till personligt tyckande om böckerna. Vi ställde också frågan om varför man hade valt just den boken.

TRÄFF 4

Det kom 30 personer, 30% män till författarbesöket med Niklas Natt och Dag 8/4. Även vid detta tillfälle var det en del besökare som vi inte kände igen som våra vanliga arrangemangsbesökare. Denna söndag var den första riktiga vårdagen med sol och värme, vilket vi tror gjorde att många valde uteaktiviteter. Det var synd då föreläsningen var mycket intressant och hade kunnat locka en större publik under andra omständigheter. De som var där uppskattade arrangemanget och var nöjda med att få möta författaren.

Diskussion och sammanfattning

Tack vare vårt deltagande i forskningscirkeln har vi fått möjlighet att testa ett för oss nytt läsfrämjande koncept. Det har varit roligt och givande och väckt stor uppmärksamhet i Kristianstad. Marknadsföringen av projektet har varit mer omfattande och har nått ut på fler sätt än vanligt. När vi studerat de enkätsvar vi fått in om hur man fått informationen om ”Deckarfrossa- en studie i brott” svarar en övervägande majoritet att de sett informationen i Kristianstadsbladet följt av att de har sett det i bibliotekets tryckta programblad. Vi kan konstatera att bibliotekets traditionella informationskanaler trots allt är de som flest använder.

Vi har fått mycket positiva reaktioner från allmänheten. Man har uppskattat valet av tema och föreläsare. Det är också tydligt att föreläsare med lokal anknytning väcker stort intresse. Både män och kvinnor läser gärna deckare och är intresserade av att fördjupa sig i ämnena kriminalitet och kriminologi. Besökarna på träffarna har varit både kvinnor och män; män i betydligt större utsträckning än vad vi vanligtvis ser på bibliotekets program. Den traditionella kvinnliga biblioteksbesökaren har inte dominerat och deltagarna har varit betydligt yngre än vad de brukar vara.

Vi har tydligt sett att intresset minskar då det krävs en insats av deltagaren. Många ville inte ens vara med och läsa en bok och är inte heller beredda att lägga den tid och kraft som det innebär att delta i en diskussion. Kan det bero på rädsla för att lämna ut sig själv vilket man till viss del gör i bokdiskussioner. Det är tråkigt för då får man inte de givande samtal som ett boksamtal kan ge. Tyvärr verkar det vara ännu mer tydligt att män inte har intresse för denna typ av aktivitet. Det var få män som anmälde sig till bokdiskussionen och när den väl genomfördes var det bara kvinnor som deltog. Vi kan konstatera att hypotesen som redovisades i den norska rapporten som det hänvisas till i *Med läsning som mål* (2015) om att män uppfattar läsning som en privatsak verkar stämma. Många män förefaller inte vara så intresserade av att diskutera sin läsning. Vi ställde frågan till de deltagande kvinnorna om varför de trodde det var så få män som anmält sig till träff tre. De trodde att det berodde på att det är överlag är väldigt få män som engagerar sig i föreningslivet och särskilt i kulturverksamhet. Vi noterade att de män som anmält sig till att vara med och läsa en bok valde den titel som vår manliga kollega presenterade. Var det en slump eller kändes det bättre att som man väljer en bok som presenterades av en annan man? Tyvärr har vi inte haft möjlighet att ställa frågan till någon av männen som hade anmält sig då de uteblev från bokdiskussionen. De som deltog i boksamtalet uttryckte att de var väldigt nöjda, att de genom samtalet fått nya perspektiv på böckerna de läst och någon tänkte till och med läsa om boken då hon menade att diskussionen hade väckt ytterligare nyfikenhet.

Vi har lärt oss att det är oerhört viktigt att vara tydlig med information om hur ett arrangemang är tänkt att genomföras. Tyvärr var det några planeringsmissar från vår sida, men även en del yttre omständigheter som ledde till missförstånd, som vi inte hade möjlighet att påverka. I vår ambition att ha låg tröskel uppfattades vi av många som otydliga. Bland annat valde vi att inte använda ordet ”bokcirkel” om den tredje träffen, vilket förmodligen ledde till osäkerhet om vad man anmält sig till. Publikmässigt har fler män

än vanligt kommit på föreläsningarna, men när det kommer till bokdiskussionen uteblev männen. Valet av genre kändes bra många läser deckare, både män och kvinnor. En av våra deltagare poängterade att deckargenren har fått en högre status och att den idag är en genre som speglar mycket av vad som händer i vårt samhälle. Vår traditionella målgrupp för denna typ av arrangemang har deltagit, men inte i samma utsträckning som i vanliga fall.

Vi kommer att fortsätta att ha arrangemang där vi kopplar ihop författarbesök med boksamtal. Men vi är tveksamma till om vi kommer att ha serier med fyra tillfällen då vi upplevde att intresset avtog efter hand. Om vi skulle göra en liknande satsning igen skulle vi vara tydligare i vår information med hur serien var upplagd. Vi förutsatte att allmänheten förstod att de olika delarna hängde ihop, men det framgick inte tillräckligt tydligt. Med de erfarenheter vi har fått genom detta projekt skulle det vara lätt att ge upp hoppet om den manlige läsaren, som deltagare i läsaktiviteter på biblioteket. Christina Möller skriver i artikeln ”Främmande världar - bokcirkel om SF och fantasy på biblioteket” i “*Aktionsforskande bibliotekarier – en rapport om läsfrämjande verksamhet*” (2016) att fördjupning och besökarmedverkan är väldigt viktiga för en bokcirkel. Vi delar denna uppfattning och menar att det är svårt att få deltagarna aktiva på det sättet som vi vill. Målet är att deltagarna ska föra fram sina åsikter utan att vi som leder bokcirkeln ska styra för mycket. Vi kommer även i framtiden att ha läsfrämjande verksamhet som kan tilltala både män och kvinnor. Vi vill också fortsättningsvis arbeta för att sätta läsning och bokdiskussioner i centrum.

Litteratur

Andersson, J. (2015). *Med läsning som mål: om metoder och forskning på det läsfrämjande Området*. Stockholm: Statens kulturråd.

Assarsson, B (2012). Några tankar om vår tvåkönade cirkel. B Andér (Red), *Är det samma bok vi läst?* pp. 35-41 Skärholmen: Kata.

Ehrenberg, M.(red.) (2013) *Synen på skönlitteratur för vuxna på svenska folkbibliotek: en rapport*, Halmstad: Region Halland.

Ehrenberg, M. (red.) (2015) *Synen på skönlitteratur för vuxna på svenska folkbibliotek: en rapport*. Halmstad: Region Halland.

Engström, T. (2017) *Öster om avgrunden*. Stockholm: Bonnier.

Frid, N (2012) *Slutet på boken är bara början: om läsarsamtal, bokcirklar & bibliotek*. Lund: BTJ Förlag.

Frid, N (2016) *Lära, leka, leva!*. Lund: BTJ Förlag

Grebe, C (2017) *Husdjuret*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Sverige. Litteraturutredningen (2012). *Läsandets kultur: slutbetänkande*. Stockholm: Fritze.

Möller, C (2016) Främmande världar – bokcirkel om SF och fantasy på biblioteket. I Bergman, L. *Aktionsforskande bibliotekarier - en rapport om läsfrämjande verksamhet* pp. 46-55 Kristianstad: Region Skåne.

Natt och Dag, N. 1793. Stockholm: Bokförlaget Forum.

Rydbeck, K (2016). Reading Groups in Swedish Public Libraries. I McKechnie,

L.Skjerdingstad, K.I., Rothbauer, P.M., Oterholm, K. & Persson, M. (Red.), *Plotting the reading experience: theory, practice, politics* (pp. 233-245). Waterloo, Ontario: Wilfri Laurier University Press.